

EL DRET A UTILITZAR ELS MITJANS DE PROVA PERTINENTS EN EL PROCÉS LABORAL

Autora: Júlia Vicent i Puig

Data: 15-5-2013

Tutora: Núria Reynal Querol

Grau Relacions Laborals

Facultat de Dret

Resum:

En el present treball realitzat mitjançant un ampli repertori de jurisprudència, s'ha volgut donar a conèixer el conjunt d'aspectes relacionats amb les proves que es fan servir en el procés laboral. S'ha exposat el concepte de la prova, qui té la càrrega de la prova, quins són els seus límits, fent distinció entre la licitud i pertinença de la prova, desenvolupant el procediment probatori partint de la proposició, admissió i pràctica de la prova en que es donen a conèixer els diferents mitjans de prova que es poden fer servir en el procés laboral, realitzant un recorregut sobre els diferents instruments processals que l'ordenament ha creat, fent una breu referència a cada un d'ells, des de l'interrogatori de les parts, prova testifical, prova pericial, prova documental, prova d'assessors, reconeixement judicial i reproducció de la paraula so i imatge. Es descriuen a més, els dos sistemes que conformen la valoració de la prova practicada i s'exposen les vies existents per posar de manifest la vulneració d'una garantia constitucional. En definitiva, es reitera la importància que tenen les proves en el desenvolupament d'un procés laboral.

En el presente trabajo realizado mediante un amplio repertorio de jurisprudencia, se ha querido dar a conocer el conjunto de aspectos relacionados con las pruebas que se usan en el proceso laboral. Se ha expuesto el concepto de la prueba, quien tiene la carga de la prueba, cuáles son sus límites, haciendo distinción entre la licitud y pertenencia de la prueba, desarrollando el procedimiento probatorio partiendo de la proposición, admisión y práctica de la prueba en que se dan a conocer los diferentes medios de prueba que se pueden usar en el proceso laboral, realizando un recorrido sobre los diferentes instrumentos procesales que el ordenamiento ha creado, haciendo una breve referencia a cada uno de ellos, desde el interrogatorio de las partes, prueba testifical, prueba pericial, prueba documental, prueba de asesores, reconocimiento judicial y reproducción de la palabra sonido e imagen. Se describen además, los dos sistemas que conforman la valoración de la prueba practicada y se exponen las vías existentes para poner de manifiesto la vulneración de una garantía constitucional. En definitiva, se reitera la importancia que tienen las pruebas en el desarrollo de un proceso laboral.

This project has been written using a wide range of jurisprudence. It has the intention to get to know all aspects related with the evidences used in a labor process. This paper describes the proof concept, who is in charge of the evidence, what are their limits, making the distinction between the legality and relevance of the proof, developing the evidentiary procedure based on the proposal, admission and practise of evidence in which they present the different forms of proof that can be used in the labor process, making a path of the different procedural tools that the system has created, making a short reference to each of them from the interrogation of the different parts, testimonial evidence, expert evidence, documentary evidence, test consultants, legal recognition and reproduction of word, sound and image. It also describes the two systems that make the evaluation of the evidence practiced and exposes existing roads to highlight the infringement of a constitutional guarantee. Therefore it reiterates the importance of evidence in the development of a working/ o labor process.

Paraules claus: Prova, Procés Laboral, Garantia constitucional i Pertinença.

ÍNDIX

1.INTRODUCCIÓ	1
2.CONCEPTE I ABAST DEL DRET A LA PROVA	3
3.CÀRREGA DE LA PROVA	7
4.LÍMITS	
4.1 La Pertinença de la prova.....	8
4.2 La Licitud de la prova.....	9
5.PROCEDIMENT PROBATORI	
5.1 Proposició i Admissió.....	10
5.2 Pràctica de la prova.....	14
5.2.1 Regles generals.....	15
5.2.2 Regles concretes.....	16
a) Confessió en Judici o Interrogatori de les parts.....	16
b) Prova Testifical.....	18
c) Prova Pericial.....	19
d) Prova Documental.....	20
e) Prova d'Assessors i d' Informes.....	21
f) Reconeixement Judicial.....	22
g) Reproducció de la paraula, so i la imatge.....	22
6.VALORACIÓ DE LA PROVA PRACTICADA	23
7.CONTROL	25
8.CONCLUSIONS	27
9.BIBLIOGRAFIA	31

1. INTRODUCCIÓ

L'objecte del present treball que porta per títol "El dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents en el procés laboral", el que pretenc és donar a conèixer tots els aspectes relacionats amb les diferents proves que es fan servir en un procés laboral.

Els mitjans de prova constitueixen l' instrument apropiat per l'establiment de la veritat com a pressupòsit indispensable per a possibilitar la realització del dret.

En aquest sentit, els Jutges i Tribunals seran els que hauran de valorar la pertinença de les proves proposades, tenint en compte altres interessos també protegits per l'ordenament jurídic.

En tot cas, les proves admissibles seran les que es proposin i es puguin practicar en l'acte del judici expressat d'aquesta manera a l'article 87.1 LPL. Com a excepció única de la unitat del judici, s'admet suspensió per el temps necessari per a la pràctica d'aquelles proves que requereixin que el jutge es traslladi i que es considerin imprescindibles.

Les proves s'hauran d'aportar per les parts acudint a l'acte de judici amb tots els mitjans de prova dels que vulguin valer-se les parts, proposant en l'acte del judici la seva pràctica i que en tot cas, haurà de ser admesa per l'òrgan judicial. Començada la pràctica, la part que proposa la prova pot renunciar a ella sense perjudici de que el jutge acordi la seva continuïtat.

Es fa referència a la regulació de la matèria probatòria obrint la possibilitat d'utilitzar en judici altres mitjans que no estan previstos expressament, dirigits a obtenir la certesa sobre els fets rellevants en que recaurà sobre l'òrgan judicial la facultat d'adoptar les mesures que consideri necessàries. D'aquesta manera, s'aconsegueix que la regulació dels mitjans de prova no sigui estàtica i que respongui a la finalitat d'impartir justícia sense obstaculitzar el procés.

En aquest sentit, es configura el dret a la defensa recollit a l'article 24.2 de la Constitució Espanyola, atenent a que les parts puguin valer-se de tots els mitjans de prova pertinents. Així ho exposa el Tribunal Constitucional en reiterada jurisprudència, expressant que el dret a la prova és una de les garanties que reconeix aquest precepte esmentat com a part de la tutela judicial efectiva afegint-hi el dret a la defensa, en que

les proves pertinents proposades siguin admeses i practicades per el Jutge o Tribunal i així poder satisfer aquest dret constitucional.

Per últim, partint de l'article 300 LEC es donen a conèixer els diferents mitjans de prova que es poden fer servir en el procés laboral, realitzant un breu recorregut sobre els diferents instruments processals que l'ordenament jurídic ha creat.

2. CONCEPTE I ABAST DEL DRET A LA PROVA

En primer lloc, cal dir que la LPL exigeix que les posicions processals estiguin fonamentades en una concreta exposició dels fets, que el demandant haurà de realitzar en la demanda de conciliació o reclamació prèvia i posteriorment en la demanda, mentre que el demandat fixarà la seva fonamentació fàctica al contestar a aquesta, acceptant o denegant els fets exposats per el demandant i en el seu cas al·legant altres. Si les versions fàctiques difereixen, el principi d'igualtat de les parts en el procés impedeix que, sense el major fonament, el Jutge o Tribunal doni credibilitat a una d'ambdues versions; com que la sentència ha d'estar fonamentada, es fa precís que s'arribi a una convicció sobre els fets controvertits a través de l'aportació d'elements que vinguin a acreditar la seva certesa. Això és precisament la prova, és a dir, el conjunt d'actuacions que tendeixen a aportar davant l'òrgan judicial elements de convicció que ratifiquin la certesa dels fets al·legats.

Referent a l'àmbit d'aplicació d'aquest dret, els tribunals ¹ venen declarant que les garanties processals establertes a l'article 24.2 de la CE són aplicables en tot tipus de processos, independentment de l'òrgan judicial en el que s'exerciti, ja que concretament, i referint-nos a mitjans de prova, el dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents per la seva defensa, té rellevància constitucional, tot i que ens centrarem més concretament en el procés laboral.

Tal i com exposen ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M.², la prova és una activitat d'especial transcendència que s'ha d'enllaçar amb les garanties processals que reconeix l'article 24.2 CE, per el que la violació de les normes sobre la prova pot donar lloc a indefensió i a lesió per al dret fonamental a la tutela judicial efectiva i a un procés amb les garanties degudes.

Si per prova s'entén aquella activitat de les parts, i més excepcionalment davant de l'òrgan judicial, els elements de convicció que s'aporten durant la prova fan arribar a l'òrgan judicial a través del que es coneix com a mitjans de prova o com a proves³

---

¹ STC 95/1997, 19 maig (f.j.5º)

² ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 178

³ STC 158/1985 5 octubre

La regulació de la prova o dels mitjans probatoris es troben regulats a l'article 87 i 88 LPL i 90 a 96 LPL i art. 281 i ss LEC.

En aquest sentit, podem dir que es la funció processal que juga la prova consisteix en convèncer al Jutge o Tribunal mitjançant l'aportació d'elements de convicció de les al·legacions fàctiques efectuades per cada part.

Atenent a l'article 87.1 LPL, podem delimitar el que s'ha de provar; aquest article relaciona les proves amb els fets senyalant que s'admetran proves "respecte dels fets..". Per tant, tal i com estableixen alguns autors ⁴, podria establir-se una primera afirmació: "es proven els fets, però no el Dret". Aquesta afirmació o regla general té excepcions, tant en el sentit de que hi haurà fets que no siguin necessaris provar, com en el de que hi haurà fonaments jurídics en que la seva existència s'haurà de provar. Les excepcions són les següents:

a) en relació als fets que no serà necessari provar:

- fets notoris
- fets conformes
- fets que estan emparats
- fets negatius

b) en relació amb el dret serà necessari provar:

- dret escrit intern
- usos i costums
- dret estranger

Així doncs, l'abast del dret a la prova el reconeixem a l'article 24.2 de la Constitució Espanyola, i per tant, es tracta d'un dret de configuració legal, ja que és el legislador el que intervé activament en la delimitació del contingut. Aquest dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents, consisteix en la utilització dels mitjans de prova necessaris que tenen les parts per a que l'òrgan jurisdiccional pugui decidir sobre el procés. En aquest

---

⁴ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Labora*. Pàg. 178-181

sentit, si les proves respecten els requisits legals han de ser admeses i practicades. En conseqüència, tal i com exposa Joan Picó i Junoy,⁵ si no es practica un mitjà probatori inicialment admès, pot ser una denegació tàcita del dret a la prova, ja que com els Tribunals han exposat,⁶ tant la declaració de pertinència de la prova, com la seva valoració, són funcions que corresponen als òrgan de la jurisdicció ordinària, sense que el Tribunal estigui autoritzat a revisar l'enjudiciament de la valoració o admissibilitat de la prova. Si l'òrgan judicial deixa de disposar l'execució del mitjà probatori sense causa legítima que ho justifiqui i sempre quan l'omissió, no atribuïble a la part recurrent produeixi indefensió, doncs com declara el Tribunal, la "indefensió" que proscriu la Constitució ha de ser material; el que comporta que l' inexecució no ocasioni l'aplicació mecànica de les regles materials de distribució de la càrrega de la prova amb clar perjudici, per aquesta sola causa.

Com ja he reiterat, el dret a la prova és un dret de configuració legal, corresponent al legislador establir les normes reguladores del seu exercici en cada ordre jurisdiccional. Per tant, per entendre'l vulnerat és precís que la prova no admesa o no practicada s'hagi sol·licitat en la forma i moment legalment establert, sense que aquest dret faculti per exigir l'admissió de totes les proves proposades sinó només d'aquelles que resultin pertinents per la resolució. A més, la doctrina ha reiterat⁷ que correspon als òrgans judicials la decisió sobre legalitat i pertinència de les proves proposades, que podran rebutjar de forma motivada quan estimin que no són rellevants per la resolució final de l'assumpte litigiós. En conseqüència, ha de ser imputable a l' òrgan judicial la falta de pràctica de la prova admesa o la inadmissió de proves rellevants per a la decisió final sense cap motivació o amb una interpretació i aplicació de la legalitat arbitrària i irraonable, entenent que fora d'aquests supòsits, correspon a la jurisdicció ordinària l' examen sobre la legalitat i pertinència de les proves en exercici de la potestat jurisdiccional atorgada per l'art. 117.3 CE.

Finalment, és necessari que la falta d'activitat probatòria s'hagi traduït en una efectiva indefensió del recurrent per ser decisiva en termes de defensa, el que exigeix que el recurrent hagi al·legat la seva indefensió material, és a dir el recurrent ha de raonar la

---

⁵PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg.143

⁶ STC 246/1994 19 setembre f.j. 3º

⁷ STC 126/2011 18 juliol (f.j.13º)

relació entre els fets que es van voler provar i no es van poder provar i les proves inadmeses; per altre costat, ha d'argumentar de manera convincent que la resolució final del procés a quo podria haver estat favorable a les seves pretensions d'haver-se acceptat i practicat la prova proposada. Així doncs, “ *si l' inadmissió d'una prova es realitza segons les normes legals establertes, la legitimitat no es ficarà en dubte i que tot i així, la seva constitucionalització exigeix una interpretació flexible i amplia de la legalitat en ordre a afavorir la seva màxima vigència* ”⁸ ja que en tot cas, l'admissió de prova no és automàtica, sinó que està sotmesa a la valoració del Tribunal i per tant, de la mateixa manera en que la doctrina ratifica,⁹ el fet de que l'admissió de la pràctica de la prova quedi a la valoració del Tribunal, no significa que la pràctica pugui denegar-se sense més quan la llei ho autoritza ja que s'haurà de fonamentar en causa legal.

A l'article 24.2 CE apareixen unes limitacions que configuren el dret a la prova, i tal i com s'expressa a la STC 33/1992 18 març¹⁰ i reitera Joan Picó i Junoy,¹¹ consisteixen en que el dret a la prova ha de prevaldre sobre els principis d'economia, celeritat i eficàcia de la Administració de Justícia. En aquest sentit, correspon als òrgans judicials la decisió sobre legalitat i pertinència de les proves proposades, que podran rebutjar sempre i quan ho facin forma motivada i raonada quan considerin que aquestes no són rellevants per a la resolució final de l'assumpte litigiós, és a dir, quan s'inadmeti un mitjà probatori o no es permeti la seva pràctica¹².

Per últim, de la mateixa en que Joan Picó i Junoy exposa¹³, hem de destacar que aquesta constitucionalització condueix a que sigui d'aplicació la regla de la proporcionalitat com a criteri per enjudiciar la validesa de la norma que limita el dret fonamental a la prova, i que com s'explicita en reiterada jurisprudència¹⁴, que siguin invàlids els pactes convencionals que limiten la virtualitat d'aquest dret.

---

⁸ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg.143-144

⁹ STC 60/2007, de 26 març (f.j. 5º)

¹⁰ STC 33/1992 18 març (f.j.5º) explicar amb una frase

¹¹ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg.144

¹² STC 126/2011 18 juliol (f.j.13º). ficar alguna frase

¹³ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 144

¹⁴ STC 219/1992, 3 de desembre (f.j. 2º) i STC 19/1985, de 13 de febrer (f.j.1º).

3. CÀRREGA DE LA PROVA

Joan Picó i Junoy fent referència a la titularitat d'aquest dret, exposa que “ *El dret a la prova correspon a ambdues parts processals, tant a l'actora o acusadora com a la demandada o acusada* ”.¹⁵

En aquest sentit, el dret a la utilització dels mitjans de prova pertinents per a la defensa, garanteix a les parts del procés l'aportació de les proves necessàries per a acreditar els fets que serveixen de base a les seves pretensions, dins dels autoritzats per l'ordenament.¹⁶

Referent a la càrrega de la prova, em remetré a l'article 217 LEC conforme al qual cada part ha de provar la certesa dels fets dels que ordinàriament es desprèn l'efecte jurídic corresponent a les pretensions de la demanda o de la reconvenió, o, en el seu cas, la de provar els fets que impedeixin, extingeixin o enervin l'eficàcia.

A la pràctica, normalment, la càrrega probatòria recau sobre el demandant, que és el que al·lega l'existència d'una obligació incomplerta per el demandat.¹⁷

A més, a l'article 217.7 LEC estableix que s'haurà de tenir en compte la disponibilitat i facilitat probatòria de cada part, de manera que la càrrega de la prova s'imposi a qui raonablement tingui fàcil assumir-la; Com exposen alguns autors de la doctrina,¹⁸ s'ha de donar importància a aquest precepte ja que en el procés laboral, les desigualtats socials entre el treballador i empresari pren importància també en les possibilitats probatòries.

En aquest mateix sentit, els arts. 96 i 179 LPL estableixen regles que alteren parcialment la càrrega de la prova:

Quan en un procés s'acreditin indicis d'una conducta discriminatòria per raó de sexe, origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat o per raó d'orientació

---

¹⁵ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 145

¹⁶ STC 164/1996, 28 octubre (f.j. 2º).

¹⁷ STSJ (BALEARIS) 17-1-94 i obligacions del demandat a la STSJ (CANTABRIA) 10-3-95.

¹⁸ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 184 “precepto que debe contar con una cierta aplicación en un proceso laboral en el que la desigualdad social entre el trabajador y el empleador se extiende, también a las posibilidades probatorias”.

sexual (art.96 LPL), o de lesió de llibertat sindical (179.2 LPL) o de qualsevol altre dret fonamental o de tracte discriminatori (art. 179.2 o 181 LPL), cal dir que correspondrà al demandat aportar justificacions objectives, raonables i suficientment provades, de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat. Per tant, de la mateixa manera que expliciten ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, ¹⁹, no es tracta doncs d'una inversió de la càrrega de la prova, perquè el demandant ha de provar uns indicis de tracte diferent però quan aquests ja siguin provats, l'altre part serà la que haurà d'acreditar que aquell tracte no resulta discriminatori o lesiu per a un dret fonamental.

4. LÍMITS

Joan Picó i Junoy,²⁰ exposa que el dret a la prova no té un caràcter il·limitat i que donada la seva naturalesa de dret de configuració legal, el seu exercici s'ha d'acomodar a les exigències i condicions imposats per la normativa processal.

En aquest sentit, comentarem els següent límits que té la prova, que són la pertinença i la licitud de la prova.

4.1 La Pertinença de la prova

Per a que un mitjà probatori pugui ser admès ha de ser pertinent. Existeix la pertinença sempre que la prova proposada tingui relació amb l'objecte del procés i amb el que constitueix *thema decidendi* per al Tribunal,²¹ i expressa a més la capacitat per influir en la convicció de l'òrgan decisor en ordre a fixar els fets de possible transcendència per a la resolució.

A més, correspon als òrgans judicials la decisió sobre la legalitat i la pertinença de les proves proposades, que podran rebutjar de forma raonablement motivada quan estimin que l'obertura del procés a prova o la pràctica de les proves proposades no són rellevants per a la resolució final de l'assumpte litigiós. En conseqüència,²² ha de ser imputable a l'òrgan judicial la falta de pràctica de la prova admesa o la inadmissió de proves rellevants per a la decisió final sense cap motivació i amb una interpretació u

---

¹⁹ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 184

²⁰ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 146

²¹ STC 174/ 2008 22 desembre (f.j. 2º)

²² STC 174/ 2008 22 desembre

aplicació de la legalitat arbitrària i irraonable, en el sentit d'entendre que, fora d'aquests supòsits correspon a la jurisdicció ordinària l'examen sobre la legalitat i pertinença de les proves en l'exercici de la potestat jurisdiccional atorgada per l'art. 117.3 CE, així com la seva valoració conforme a les regles de la lògica segons el que s'ha al·legat i provat, fallant en conseqüència.

La valoració de la pertinença o impertinença de la prova correspon al Tribunal d'instància, sense perjudici del seu control o revisió en les instàncies superiors i, inclús, en empara.

4.2 La Licitud de la prova

Un altre límit del dret a la prova el constitueix la licitud de la prova, entenent que ha estat obtinguda o practicada sense infracció dels drets fonamentals reconeguts al capítol II del Títol I de la CE²³. En aquest cas, en reiterada jurisprudència²⁴ s'exposa que no es pot admetre la prova per la coalició que aquesta admissió tindria amb el dret a un procés amb totes les garanties i a la igualtat de les parts (art. 24.2 i 14 CE), reflectit de la mateixa manera en la STC 127/1996, 9 juliol (f.j. 3º).

La nul·litat de tota prova il·lícita comporta la manca d'efectes probatoris²⁵ el que suposa la impossibilitat de la seva subsanació, així com la impossibilitat de valoració dels resultats derivats de la prova il·lícita. Del contrari s'infringiria el dret a un procés amb totes les garanties, a la igualtat d'armes processals i inclús el dret a la presumpció d'innocència si la condemna s'hagués sustentat exclusivament en aquestes proves il·lícites²⁶. Com s'argumenta a la STC 54/1996 26 març en el fonament jurídic vuitè, s'estableix la “teoria de la connexió d'antijuricitat” en el sentit en que l'ineficàcia processal de la prova inconstitucionalment obtinguda arrastra també a les proves aconseguides a partir d'ella.

Joan Picó i Junoy²⁷, exposa que la il·licitud d'una prova no impedeix l'aportació de l'element probatori, vàlidament obtingut, que tingui per objecte acreditar els mateixos fets que pretenien justificar-se amb la prova il·lícita, reiterant aquest concepte la

---

²³ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 147 i STC 127 2008 22 desembre

²⁴ STC 111/2011 4 juliol (f.j. 2º)

²⁵ STC 50/ 2000 28 febrer (f.j. 5º)

²⁶ STC 138/2001 18 juny (f.j. 1º).

²⁷ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 148

Sentència 66/2009 9 març en el seu fonament jurídic quart, i que evidentment, com indica Joan Picó i Junoy ²⁸, no existirà aquesta connexió d' antijuricitat :

- a) Si la prova obtinguda s'hagués aconseguit inexcusable de la mateixa manera a través d'altres mitjans legals,²⁹
- b) O si hi ha una admissió o reconeixement voluntari assumint els fets incriminatoris be durant l'acte del judici.³⁰

5. PROCEDIMENT PROBATORI

Pel que fa al procediment probatori, començaré parlant de la proposició, seguidament per l'admissió de la prova en el qual ressaltaré la importància de la connexió entre el dret a la prova i el dret a la defensa, i conclouré el procediment probatori amb el funcionament concret de la pràctica de la prova.

5.1 PROPOSICIÓ I ADMISSIÓ DE LA PROVA

Referent a la proposició i admissió de la prova, són les parts les que han d'aportar al procés els elements de convicció que considerin necessaris. Per això, quan les parts hagin fet alguna al·legació necessitada de prova, hauran de proposar que s'admetin en el procés els elements que puguin ser utilitzables.

En aquest sentit, en el judici oral hi ha un moment específic per aportar aquests elements de convicció, el que es coneix com a *període probatori*,³¹ sense perjudici que fos possible anticipar alguna prova realitzant-la abans del judici oral. L'obertura del període probatori exigeix que les parts hagin donat a conèixer a l'òrgan judicial la seva intenció de valer-se de mitjans probatoris. Serà precisa la primera petició a l'òrgan judicial (es pot haver formulat ja en la demanda i reiterar-se al ratificar aquella o també en el mateix moment del judici tant per el demandant com per el demandat a l'efectuar les seves al·legacions). Si alguna de les parts sol·licita l'obertura del període probatori i existeixen qüestions necessitades de prova o fets controvertits, el Jutge o la Sala hauran

---

²⁸ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 148

²⁹ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 148 i STC 128/ 2011 18 juliol(f.j3º)

³⁰ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 148 i STC 128/ 2011 18 juliol

³¹ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*.Pàg. 180-181

d'obrir necessàriament el període probatori; si no ho fan i hi ha protesta, s'haurà de fer constar en acta, i posteriorment això podrà ser motiu de recurs davant la sentència.

Una vegada obert el període probatori, les parts realitzen una segona proposició a l'òrgan judicial, comunicant els mitjans de prova dels que volen valer-se, a efectes que el jutge o Tribunal, decideixen sobre l'admissió dels mitjans de prova proposats.

El principi general que estableix la LPL, és el dret de les parts a valdre's de qualsevol mitjà probatori admès per llei, inclosos els mitjans mecànics de reproducció de la paraula, imatge i del so, tret que s'hagin obtingut, mitjançant procediments que suposin violació de drets fonamentals o llibertats públiques (art. 90.1 LPL) i, per això, l'admissió en general dels mitjans que es proposin i que, versant sobre fets controvertits, puguin practicar-se en l'acte (art. 87.1 LPL).

Les úniques causes que, tret supòsits excepcionals, permetrien rebutjar la pràctica d'un mitjà probatori serien les següents:

- 1) Que es pretengui practicar proves sobre fets no controvertits o que no guardin relació amb el procés o resultin inútils (art. 283.1 i 2 LEC)
- 2) Que no fos possible practicar el mitjà de probatori en l'acte del judici
- 3) Que fos possible practicar-lo però amb el desplaçament del òrgan fora de la seva seu i no consideres per el Jutge o Tribunal imprescindible el mitjà probatori
- 4) Que s'apreciï en aquell mateix moment que el mitjà probatori s'ha obtingut amb violació de drets fonamentals o llibertats públiques, sense perjudici de que, si fos admès però posteriorment s'acredités la violació, l'òrgan judicial podria denegar la seva pràctica.³²

Una vegada practicades les proves de manera efectiva, l'òrgan judicial tindrà noves facultats per limitar l'extensió o contingut dels mitjans que s'estiguin practicant, però en aquest moment no existeix cap altre causa per a poder justificar una denegació dels mitjans de prova proposats per les parts.³³

Si l'òrgan judicial rebutja algun mitjà probatori i la part entén que no hi ha causa per fer-ho, conforme l'article 87.2 LPL haurà de reflectir en l'acta la seva proposta, que

---

³² STC 13-1-95 SSTSJ CATALUNYA

³³ STC 19-6-93.

constarà: la prova proposada, la resolució denegatòria i les raons que la sustenten, i la protesta, puguem, en el seu cas, al·legar-ne la denegació de la prova com a motiu d'un recurs contra la sentència que pogués dictar-se.

En un principi, l'admissió de proves no admet reclamació o protesta de cap tipus, tot i que aquesta regla general es trenca quan per exemple s'al·legui l'obtenció de mitjans probatoris per mitjans que hagin violat drets fonamentals, tal i com s'evidencia amb els art. 287 i 446LEC.

Com que un dels requisits que s'estableix per a que s'admeti un mitjà probatori és que es pugui practicar en l'acte del judici, la LPL estableix tres possibilitats per solucionar els problemes que aquesta exigència pot comportar:

- 1) Anticipar la pràctica d'algunes proves (art. 78 LPL)
- 2) Petició a l'òrgan judicial de que realitzi citacions i requeriments necessaris per a que una prova estigui disponible el dia del judici (petició que s'ha de fer amb tres dies d'antelació a l'acte del judici).
- 3) A més, la LEC contempla la possibilitat de sol·licitar mesures d'assegurament que impedeixin el deteriorament, destrucció o alteració dels elements de prova (art.297 i 298 LEC).

El Tribunal Constitucional ³⁴ resumeix el dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents per a la defensa, exposant en termes generals el següent:

- a) Que es tracta d'un dret fonamental de configuració legal, de tal manera que en cap cas es podrà considerar violació del dret quan l'inadmissió de la prova s'hagi produït degudament en aplicació a estricta de les normes legals.
- b) Aquest dret no té caràcter absolut, ja que aquest dret no faculta per a que totes les proves puguin ser admeses, sinó que aquest dret atribueix únicament a practicar les proves que respectin la legalitat i siguin pertinents.
- c) L'òrgan judicial ha de motivar raonablement la denegació de les proves proposades, de manera que per inadmetre o inexecutar les proves, no es podrà fer mitjançant una interpretació de la legalitat manifestament arbitrària o irraonable.

---

³⁴ STC 80/2011, 6 juny (f.j. 3º) i PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 145-146

- d) No tota irregularitat o omisió processal en matèria de prova pot causar per si mateixa una indefensió constitucionalment rellevant, ja que la garantia constitucional que conté l'article 24.2 CE únicament cobreix aquells supòsits en els que la prova és decisiva en termes de defensa. En concret, per a que es produeixi una violació del dret fonamental, el T.C. exigeix reiteradament que han de concorre dues circumstàncies: per un costat, la denegació o inexecució de les proves han de ser imputables a l'òrgan judicial, i per altre, la prova denegada o no practicada, ha de resultar decisiva en termes de defensa, havent de justificar el recurrent a la seva demanda la indefensió patida.
- e) En aquest sentit, el recurrent ha de demostrar la relació entre els fets que es van voler i no es van poder provar i les proves inadmeses o no practicades; i per altre costat, ha d'argumentar la manera en que l'admissió i la pràctica de la prova objecte de la controvèrsia haurien pogut tenir una incidència favorable a l'estimació de les seves pretensions ja que només en aquest cas es podrà apreciar violació efectiva del dret.
- f) L'article 24 CE impedeix als òrgans judicials denegar una prova oportunament proposada i fonamentar posteriorment la seva decisió en la falta d'acreditació dels fets en la que la demostració s'intentava obtenir mitjançant l'activitat probatòria que no es va poder practicar.

A més, de la mateixa manera que exposa J. Picó i Junoy,³⁵ el dret a la prova es troba lligat a la defensa, ja que aquest últim no és possible si s'impedeix a alguna de les parts el dret a portar al procés els mitjans justificatius o demostratius de les pròpies al·legacions o els que desvirtuen les de la part contrària. A més, la pròpia literalitat de l'article 24.2 CE posa de manifest que el nostre constituent va pretendre ressaltar l'estreta relació entre els drets de prova i defensa, mitjançant l'expressió “ per a la seva defensa”.. De la mateixa manera, la relació entre el dret de defensa i el dret a la prova ha servit al T.C. per justificar les limitacions probatòries contingudes en alguns processos sumaris doncs, en aquests casos, el perjudicat té la possibilitat d'exercitar plenament la defensa dels seus interessos legítims ens el procés declaratiu ordinari posterior. Així, manté que no s'incorre en indefensió sempre que la part a la qual es limiten els mitjans probatoris pugui acudir al judici declaratiu plenari o pugui utilitzar

---

³⁵ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 145-146

en favor de la seva pretensió altres instruments que l'ordenament en la seva totalitat li ofereixi.

Els Tribunals ordinaris, al resoldre en cada cas sobre la pertinença o no del desistiment, hauran de vetllar perquè no es causi indefensió o lesió d'indole constitucional a la part demandada, però aquesta obligació es deurà a les exigències generals de l'article 24 CE.

La doctrina especifica que no s'incorre en indefensió, sempre que la part a la qual es limiten les seves armes pot acudir al judici declaratiu plenari o pugui utilitzar en favor de la seva pretensió en altres instruments que l'ordenament en la seva totalitat li brindi.³⁶

De la mateixa manera que la jurisprudència ha anat exposant i tal i com Joan Picó i Junoy reitera,³⁷ això ha conduit a que el T.C. exigeixi, per entendre vulnerat el dret a la prova, que s'hagi produït una situació d'indefensió al perjudicat per la inadmissió d'una prova o la no pràctica d'un mitjà probatori admès però no practicat.

5.2 PRÀCTICA DE LA PROVA

El dret a la prova s'ha d'exercitar dins del temps i sota la forma legalment previstes³⁸. El moment estrictament probatori té lloc durant la substanciació de la primera instància, lloc en el que haurà d'exercir-se oportunament el dret a la prova. Tot i així, el T.C.³⁹ considera ajustat a la Constitució el caràcter excepcional i limitat de la prova en segona instància.

Com s'aprecia a la STC 174/ 2008 22 desembre en el fonament jurídic segon, el fet de que la prova hagi de respondre a una forma i termini legalment establert, comporta la necessitat de que, el litigant perjudicat tingui una conducta totalment diligent i acurada per a complir en l'exercici correcte d'aquest dret.

Una vegada admesos els mitjans de prova, passem a analitzar la forma en que s'aporten efectivament al procés els elements de convicció que hagin estat proposats per les parts i admesos per l'òrgan judicial. En primer lloc, farem un anàlisi general i després un més

---

³⁶ STC 187/1990 26 novembre (f.j. 5º)

³⁷ PICÓ JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso*; Pàg. 145

³⁸ STC 169/1996 29 octubre (f.j. 8º)

³⁹ STC 103/ 1995 3 juliol (f.j. 1º)

concret de cada un dels mitjans probatoris o proves que habitualment s'analitzen en el procés laboral.

5.2.1 Regles generals sobre la pràctica de les proves:

El primer que cal dir i tal i com diversos autors han indicat⁴⁰, tots els mitjans probatoris admesos s'han de practicar ja que l'omissió de la realització d'un d'ells pot generar indefensió i per tant, sent motiu de recurs contra sentència que pugui dictar-se sempre que s'hagi efectuat l'oportuna proposta en l'acte del judici.⁴¹

En tot cas, s'ha de recordar la impossibilitat d'utilitzar els mitjans probatoris obtinguts en violació de drets fonamentals. Si és així, la utilització dels mitjans probatoris s'hauria d'haver denegat però, si es revela la circumstància després de la seva admissió, el Jutge o Tribunal podrà denegar la seva pràctica o, si ja hagués començat, hauran de resoldre que no continuï o anular el que s'hagués practicat en relació amb aquest mitjà probatori.

La segona regla és l'amplia intervenció judicial que es donarà a la pràctica de les proves. Així conforme l'article 87.3 LPL, les proves que es facin en forma de declaracions, el Jutge o Tribunal poden fer preguntes tant a les parts, com als perits i testimonis. Conforme l'art. 87.2 LPL, si una vegada començada la pràctica d'una prova renunciés a ella la part que la va proposar, el Jutge o Tribunal pot ordenar que continuï.

Com a tercera regla, s'ha de senyalar la necessitat de que les proves es practiquin en l'acte del judici, amb predomini absolut de l'oralitat, de la que és bona prova la inexistència d'escrits de preguntes i repreguntes (arts. 91.1 i 92.1 LPL).

Finalment, i com a última regla, l'amplitud en l'ús dels mitjans probatoris, de tal manera que la LPL pretén que totes les proves útils es practiquin efectivament. A més, la flexibilitat en l'ús dels elements de convicció s'incrementa si es té en compte que encara que la LEC conté un llistat de mitjans de prova a l'art. 299, no és

---

⁴⁰ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 185-186

⁴¹ SSTSJ CATALUNYA 28-1-95

una llista tancada, sinó que resulta admissible qualsevol altre mitjà que permeti obtenir certesa sobre fets rellevants art. 299.3 LEC.

5.2.2 Regles concretes sobre la pràctica de cada mitjà probatori.

Seguint l'ordre de la LPL, tot i que no és el que habitualment regeix a la pràctica que ha de començar per la prova documental i que, en quant als altres mitjans probatoris es regeix, tret que l'òrgan judicial, d'ofici o a instància de part, acordi un altre, per l'ordre establert a l'art. 300 LEC és: confessió, testifical, pericial, reconeixement judicial i reproducció davant el tribunal de paraules, imatges i sons, pot exposar-se el següent:

a) CONFESSIÓ EN JUDICI O INTERROGATORI DE LES PARTS

Arts. 91 LPL i 301 i ss LEC

S'entén la confessió que presta qualsevol de les parts en el litigi, sobre fets personals o que coneix personalment. La necessitat de que el confessant sigui la pròpia part afectada es desprèn de l'art. 91.3 i 4 LPL que exposen que en les persones jurídiques confessa aquell que legalment els representi i tingui facultats per absoldre la posició, és a dir, contestar en nom de la persona jurídica (art. 91.3 LPL).⁴²

Ara bé, si el representat al·lega desconèixer els fets, haurà de donar el nom de la persona que els coneix, a efectes que se'l citi a declarar com diligència final. Si el representant al·lega desconeixement de la persona que va intervenir en els fets, aquesta contestació pot ser considerada evasiva a efectes de declarar a la part posteriorment com confessa.

Quan la confessió no tracti sobre fets personals, s'admetrà la confessió per un tercer, que conegui els fets personalment, si la part així ho sol·licita i admet la responsabilitat per aquesta confessió (art. 91.4 LPL). D'aquesta manera, la confessió a través d'un representant no queda exclosa, però si reduïda a supòsits excepcionals, el que obliga a la part que vulgui utilitzar la confessió a assegurar-se

---

⁴² STSJ PAIS VASCO 22-3-94.

de la presència personal de qui hagi de confessar en l'acte del judici, sol·licitant que se'l citi a efectes de prestar confessió.

Per altre costat, la confessió de l'Estat i organismes públics es realitza conforme l'art. 315 LEC, això és mitjançant la remissió per escrit de les preguntes que vulguin efectuar-se, que seran respostes també per escrit i, llegides en judici les contestacions, s'entendran amb el representant de l'organisme públic les preguntes complementàries que considerin pertinents i útils. Si aquest al·legués i justificués la impossibilitat de respondre, es remetrà a un nou interrogatori escrit. Aquest sistema es compagina malament amb les previsions generals sobre la realització de la vista oral en els judicis laborals, per el que sense dubte haurà de ser objecte d'interpretació jurisprudencial. En qualsevol cas, aquesta confessió només és possible si s'ha demanat abans de la vista oral, ja que en cas contrari és inviable procedir amb el que està establert a la LEC.

La confessió té el valor que el Jutge vulgui donar-li, tret en allò que perjudiqui al confessant que haurà de ser acceptat com a provat, sense perjudici de que, en tot cas, procedeixi valorar la confessió en conjunt amb la resta de la prova (316 LEC).

La prova de confessió es realitza contestant a les preguntes que la altre part (ella o el representant o Lletrat) i el Jutge o Tribunal realitzin, o reconeixent com a certs documents aportats al procés. La LPL (art. 91.2) ratifica l'aplicació en el procés laboral de la "ficta confessio", de tal manera que l'òrgan judicial podrà tenir per confessió, en relació als fets al·legats de contrari, a qui, havent estat citat expressament per a confessar, no compareixes, rebutges declarar, o es negués a contestar afirmativa o negativament. Aquesta possibilitat no és automàtica,⁴³ sinó que correspon a l'òrgan judicial aplicar-la conforme al seu criteri i la seva aplicació exigeix que la part hagués estat citada expressament a confessar o advertida de les conseqüències de la seva negativa a fer-ho. En l'actualitat s'admet que, finalitzat el primer interrogatori, la part pugui ser preguntada, també per el seu lletrat o representant, a efectes d'aclarir millor els fets (art. 306. LEC).

---

⁴³ STC 26/1993 25 ENERO

b) PROVA DE TESTIMONIS O TESTIFICAL

Arts. 92 LPL i 360 i ss LEC

És una de les proves més usuals als judicis laborals i consisteix en la declaració verbal que en l'acte del judici, davant del Jutge o Tribunal i contestant a les preguntes que els hi faci la part que els hi ha proposat com a prova i el Jutge o Tribunal i a les repreguntes que, sobre el que hagin declarat, els hi faci la part que els hi ha proposat com a prova, presten tercers, és a dir, persones diferents de les parts, però que coneixen alguna dada o fet d'interès en el litigi.

El valor de prova testifical,⁴⁴ és el que ha de donar-se a les declaracions i informes que presten els detectius, sense que el fet de que aportin un informe escrit el converteixi en prova documental.

En principi, el nombre de testimonis no està limitat, però conforme l'art. 92.1 LPL l'òrgan judicial pot limitar el seu nombre quan resulti excessiu i les seves manifestacions resultin reiteratives sobre fets suficientment esclarits. Al respecte, l'art. 363 LEC requereix que en aquest cas s'hagin escoltat un mínim de tres testimonis sobre un mateix fet, tot i que laboralment podria ser suficient amb dos.

Els testimonis estan obligats a comparèixer quan siguin citats com a tals, podent ser sancionats per la seva incompareixença amb la multa prevista a l'art. 292 LEC, a més de ser requerit novament per a comparèixer. Si tampoc ho fa, es podrà proveir contra ell per desobediència a l'autoritat. A més, es decidirà si la vista s'ha de suspendre o ha de continuar (art. 292.3 LEC). Els testimonis han de prestar jurament o promesa de dir la veritat (art. 367 LEC) u contestar a quan se'ls hi pregunti, podent incorre en delictes en cas de faltar a la veritat. La seva declaració començarà amb unes preguntes que els hi farà el Jutge O Tribunal per a identificar-los i establir les possibles relacions amb les parts, podent així valorar el seu grau de fiabilitat.

Els testimonis que no es prestin voluntàriament a ser-ho, però siguin proposats per alguna de les parts i citats per el Jutge o Tribunal, tindran dret a que se'ls indemnitzin per les despeses que els hi pugui ocasionar, podent reclamar-los conforme art. 375 LEC.

---

⁴⁴ SSTSJ GALICIA 11-3-94.

c) PROVA DE PERITS O PERICIAL

Arts. 93 LPL i 335 i ss LEC

Com exposen ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, M. José ⁴⁵, és una prova molt usual per exemple en els processos d'invalidesa.

Consisteix en la declaració que sobre els fets en la qual l'apreciació requereix coneixements científics, tècnics, artístics o pràctics, presten persones que tinguin aquests coneixements concrets. Els perïts, en definitiva, amb la seva declaració, més que constatar els fets realitzen valoracions, estan realitzant un treball professional i d'aquí a que la LEC es refereixi a un tràmit d'acceptació de càrrec (article 342 LEC), tenint, en el seu cas, dret als honoraris i retribucions que corresponguin.

Quan el perït accepta el càrrec, les seves obligacions son similars a la dels testimonis i la forma en que es practica la prova pericial és, en general, verbal, contestant a les preguntes i aclariments que els hi efectuen les parts i el Jutge o Tribunal, tot i que la complexitat de la prova fa que la LEC tingui previst que el perït porti un informe escrit (art. 346 LEC), ratificant-lo després, en el seu cas, en l'acte de judici, el que permet garantir l'exactitud i el perfecte coneixement de les seves afirmacions.

En el judici laboral, el principi d'oralitat i les regles de l'art. 87. LPL semblen conduir a la necessària presència del perït en la vista oral.

Conforme a l'art. 93.1 LPL, en el procés laboral no s'aplica el sistema d'insaculació que estableix la LEC per el cas de que les parts no es posin d'acord sobre qui ha d'actuar de perït, el que suposa que cada part podrà proposar i utilitzar els perïts que desitgi. Aquests experts aportats per les parts podran ser objecte de taxa per els motius establerts a la LEC (art. 343 i 344 LEC), però sense que es pugui aplicar el procediment que en tal cas estableix la LEC que no es compagina amb els principis als que es subjecte el judici oral laboral, per el que la taxa es tindrà en compte o no

---

⁴⁵ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 190-191

en el moment de dictar STC i el debat de prova sobre ella es realitzarà, en el seu cas, en el propi judici oral.

No obstant, no és impossible l'aplicació residual del sistema de designació judicial, que es contempla en els arts. 341 i 342 de la LEC, que per exemple, podria procedir quan qui desitgi proposar un pèrit s'hagi acollit al dret de justícia gratuïta. Els pèrits així designats podran ser objecte de recusació, que és difícil, però com es desprèn clarament de l'art. 89.1 c)LPL, no és impossible, podent les parts al·legar les causes de recusació a efectes de que per l'òrgan judicial es resolgui en el mateix acte (343 LEC).

Tot i quan el perit aporta uns coneixements tècnics, la valoració de la seva declaració ha de realitzar-se en conjunt a les restants per l'òrgan judicial d'instància. En el cas, no infreqüent, de les proves pericials contradictòries, correspon a l'òrgan d'instància valorar aquestes proves i determinar la que mereixi major fiabilitat, valoració que, tret que resulti arbitrària o errònia, no és revisable en els posteriors recursos.⁴⁶

d) PROVA DE DOCUMENTS O DOCUMENTAL

Arts. 94 LPL, 317 i ss LEC i 1216 i ss CC

Consisteix en l'aportació en l'acte del judici, o la incorporació en aquell moments dels aportats amb anterioritat, de documents, disposant la LPL (ART 94.1) que es donarà coneixement a cada part dels documents presentats per la contrària. Els documents, en el seu sentit clàssic, són escrits, però en l'actualitat aquest concepte pot ampliar-se admetent com a tals, fotografies, fotocòpies, impresos (arts. 333 i 334 LEC), podent-se practicar constatació amb les seves originals o subjectant-se en altre cas, a la lliure apreciació judicial en quant al seu valor probatori.

S'ha de fer una distinció que tant el C.C. com la LEC recullen expressament, diferenciant entre els documents públics i privats. En aquest sentit, són documents públics aquells als que es refereix l'art. 317 LEC, és a dir, fonamentalment: les escriptures públiques, els garantits mitjançant fe pública registral, judicial o administrativa, certs documents mercantils i altres de menor importància citats a l'article. Aquests documents tenen efectes si són originals o certificacions certes o

---

⁴⁶ SSTSJ CATALUNYA 2-2-95.

copia simple no impugnada, en que, de ser aportats al procés, fan prova plena en quant al fet que motiva el seu atorgament, de la seva data i de les persones que intervenen en ells (arts. 1218 CC i 319 LEC) i el seu contingut és útil a efectes de recurs per a modificar la versió fàctica establerta per l'òrgan judicial. No obstant, el seu contingut no és intocable, per el fet de que es pot al·legar falsedat documental (art. 86 LPL) i en qualsevol cas, en quant al que reflecteixen, l'òrgan judicial pot prendre en consideració també, altres proves que obren en los autos.⁴⁷ el que ratifica a l'art. 319.2 LEC, que atribueix als documents públics expedits per certs funcionaris públics valor de certs, tret que la llei estableixi una altra cosa o es desvirtuï per altres mitjans de prova.

Tots els restants documents a que no es refereix l'article 317 LEC són documents privats, admissibles com a prova i amb el mateix valor que els públics si no s'impugnen per alguna de les parts (326 LEC). Si s'impugnen poden utilitzar-se altres mitjans per establir la seva autenticitat i , en cas de no ser establerta aquesta, l'òrgan judicial els valorarà conforme a les regles de la sana crítica, tot això sense perjudici de que s'al·legués falsedat documental.

Conforme l'art. 94.2 LPL, si una part no aporta al judici els documents que se li haguessin requerit per haver-los proposat com a prova i haver estat admesa per l'òrgan judicial, aquest podrà estimar com a provades les al·legacions fetes en relació amb ells per la part que els va sol·licitar.

e) PROVA D'ASSESORS I PROVA D'INFORMES

Arts. 95, 137 I 141.2 LPL

L'art. 95 LPL, estableix com una modalitat especial de prova, permetent que el Jutge o Tribunal, si ho considera pertinent, escolti el dictamen d' una o varies persones, bé en l'acte del judici, bé com a diligència per a millor proveir. En realitat, estem davant una autèntica prova pericial, que es produirà de forma oral.

En referència a les proves que consisteixen en informes, normalment escrits, en alguns cas es permet o s'obliga a l'òrgan judicial a requerir. La possibilitat apareix a l'art. 95.2 LPL, en relació amb la possibilitat de demanar informe a la Comissió Paritària d'un conveni en els plets sobre interpretació.

---

⁴⁷ STSJ CANARIAS/TENERIFE 30-3-94.,

Al respecte d'aquesta prova, s' ha de dir que en general, són informes escrits, que només són obligatoris quan expressament així ho estableix la LPL i que no resulten vinculants per a l'òrgan judicial.

En relació amb aquests informes, és aplicable la possibilitat que estableix la LEC, quan no es reconeixin com a certs per totes les parts, de demanar la compareixença en l'acte del judici dels seus autors per declarar com a testimonis o testimonis-pèrits d'aquests informes (art. 380 LEC).

f) RECONeixEMENT JUDICIAL O INSPECCIÓ PERSONAL

Arts. 87.1 LPL I 353 I SS LEC

Aquest mitjà probatori, al que es refereix indirectament l'art. 87.1 LPL per a senyalar que no només s'admetran probes que exigeixin el desplaçament de l'òrgan judicial si fossin imprescindibles, consisteix en la inspecció directa per part del Jutge o Tribunal d'un lloc o qualsevol objecte mòble o immòble o de persones, permeten així un contacte directe de l'òrgan judicial amb ells i que formi la seva pròpia convicció de manera directa, constituint per tant, una prova de valoració absolutament lliure per l'òrgan judicial que la practica, en relació als principis generals de raonabilitat que en tot cas han de concorre.

g) REPRODUCCIÓ DE LA PARAULA, EL SO I LA IMATGE.

Arts. 90 LPL i 382 I ss LEC.

La LEC admet expressament i, aparentment, com a mitjà de prova diferenciat, els mitjans de reproducció de la paraula, imatge i so, així com de suports informàtics i altres d'arxiu mecànic. Aquest mitjà de prova no només s'admet, sinó que es disposa que serà l'últim en practicar en l'ordre probatori (arts. 299 i 300 LEC). La gran novetat no està en que s'admetin aquests mitjans de prova, ja que ja era possible en el procés laboral (art. 90.1 LPL) i es venia fent.

Les novetats es troben fonamentalment en la seva regulació amplia i en la seva caracterització com a mitjà de prova específic. Si prestem atenció a la regulació, que seria clarament aplicable en el procés laboral, pot destacar-se el següent:

En primer lloc l'existència de dos modalitats diferenciades; per un costat la reproducció davant l'òrgan judicial de "paraules, imatges o sons" captats o filmats mitjançant els instruments aptes a aquesta finalitat; per altre, l'anàlisi o examen per l'òrgan judicial dels instruments que permetin arxivar, conèixer o reproduir paraules, dades, xifres, operacions matemàtiques, com els suports informàtics.

Les regles generals que estableix la LEC sobre forma de practicar, documentar i conservar aquesta prova son clarament aplicables al procés laboral, però amb la diferència de que, com que s'ha de proposar i realitzar en l'acte del judici, la part que la pretengui proposar haurà d'assegurar-se de ficar a disposició de l'òrgan judicial els mitjan tècnics necessaris per a que es pugui fer.

Els dubtes que aquests mitjans de prova plantegen sobre la seva veracitat, fan que la LEC reguli expressament la possibilitat de fer servir altres mitjans de prova, sobre tot la pericial, per acreditar la seva autenticitat o precisament per al contrari, per introduir dubtes sobre la mateixa art. 382.2 LEC.

5. VALORACIÓ DE LA PROVA PRACTICADA

Per dictar sentència el Jutge ha d'apreciar les proves, és a dir, ha de realitzar un judici de valor i determinar quina eficàcia tenen les proves produïdes en el procés i per això ha de seguir un sistema que la doctrina reconeix per a l'apreciació de la prova.

Per un costat, trobem el sistema de la lliure convicció o també denominat sana crítica, que serà el més utilitzat, i per altre costat, el sistema de les proves legals o també denominat proves taxades o tarifades.

Referent al sistema de les proves taxades, la llei indica el valor o el grau d'eficàcia que té cada mitjà probatori. En aquest sistema el jutge no té llibertat d'apreciació, sinó que, davant d'una determinada prova li haurà d'atribuir el valor o eficàcia que indica la llei. Aquest és el que menys es fa servir en l'actualitat degut a les arbitrarietats que aquest sistema comporta i a la forma en que els jutges l'apliquen. En conseqüència, el sistema que generalment s'utilitza és el de la lliure convicció en el qual els jutges tenen llibertat en l'apreciació de les proves.

Així doncs, podem dir que en el sistema de la sana crítica o lliure convicció, el jutge té llibertat per apreciar el valor o grau d'eficàcia de les proves produïdes. Tot i així, cal concretar que aquest sistema no dona peu a que el jutge valori arbitràriament sinó que per el contrari, s'autoritza i s'exigeix al jutge que determini el valor de les proves realitzant un anàlisi raonat d'elles i seguint regles de la lògica. En conseqüència, se li exigeix al Jutge que fonamenti les seves sentències i expressi les raons per les quals concedeix o no eficàcia probatòria a una prova.

Les diferències que podem destacar entre aquests dos sistemes són en primer lloc, que en el cas del sistema de proves taxades, la valoració de la prova està feta per el legislador a la llei i el Jutge no té llibertat per valorar i en el sistema de la sana crítica, el Jutge té llibertat per valorar, tot i amb les limitacions ja expressades.

Per tant, la valoració de la prova correspon, generalment, a l'apreciació lliure del jutgador, conforme a les regles de la "sana crítica" (art. 3487 LEC), tret pel que fa a la documental en que l'apreciació lliure i conjunta que pot fer el jutge de les proves es troba limitada per el valor exprés que les normes generals atorguen a determinats documents i com exposen alguns autors de la doctrina⁴⁸, la necessària incorporació en els fonaments de dret de la sentència de les raons en que es recolza la declaració de fets provats, no contradiu la lliure valoració de la prova, que correspon al jutgador, sinó que implica la necessitat d'explicar els elements del judici⁴⁹.

Finalment, ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M.⁵⁰ també reiteren exposant que els mitjans probatoris que s'hagin practicat serviran per a que es formi la convicció fàctica que després reflectirà la sentència en forma de fets provats. Això suposa que, quan s'hagin practicat varies proves, s'hagi de determinar qui i com ha de valorar la seva eficàcia probatòria. Doncs bé, aquesta és una facultat típicament jurisdiccional i per tant correspon a l'òrgan judicial que hagi de dictar la sentència valorar la prova i en base a ella fixar els fets provats (art. 97.2 LPL). El criteri valoratiu ha de ser sobre el

---

⁴⁸ MONTOYA MELGAR, Alfredo; GALINA MORENO, Jesús M.; SEMPERE NAVARRO, Antonio; RÍOS SALMERÓN, Bartolomé. *Curso de procedimiento laboral*. Pàg 133

⁴⁹ Tribunal Constitucional 44/1989 20 febrer

⁵⁰ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*. Pàg. 196-197

conjunt de la prova i en relació a un principi de raonabilitat o sana crítica.⁵¹ En tot cas, cal comentar que algunes proves tenen valor probatori superior com són els documents públics o privats no impugnats i confessió en el que perjudiqui a qui la faci, el que vol dir que no prevalguin necessàriament. Per altre costat, la valoració judicial de la prova tret casos legalment establerts o supòsit d'arbitrarietat manifesta, no és revisable. En aquest sentit, la convicció fàctica que l'òrgan judicial hagi format i expressat en els fets provats, només pot ser combatuda en els corresponents recursos en atenció a les proves documentals i pericials.

Finalment, s'ha de senyalar que, al valorar la prova, l'òrgan judicial pot fer servir, la tècnica de la presumpció judicial, deduint un fet d'altres que hagin quedat acreditats, sempre que entre els mateixos hi hagi una connexió o enllaç raonable o normal.

6. CONTROL

L'anàlisi de les resolucions del T.C.⁵² ens permet observar que resol el recurs d'empara en sentit favorable, quan concorren dos requisits.

En primer lloc, que la resolució judicial denegadora d'una prova no hagi estat raonada, o la motivació del rebuig (o falta de pràctica) del mitjà probatori sigui arbitrària o irraonable i en segon lloc, que s'hagi provocat en la part recurrent una veritable situació d'indefensió.

En referència al primer requisit, hem de recordar que el judici sobre l'existència o inexistència dels límits del dret a la prova correspon als jutges ordinaris, configurant-se el T.C. com l'òrgan encarregat de vetllar per la correcció constitucional de la mencionada activitat jurisdiccional. En conseqüència, aquest tribunal a la STC 126/2011 18 JULIO (F.J. 13º) exposa que només pot revisar aquesta activitat si la decisió denegatòria de la prova apareix sense fonament, o bé la seva fonamentació o motivació és incongruent, arbitrària o irraonable.

Com exposen alguns autors de la doctrina,⁵³ així la fonamentació que encara desgraciadament trobem en certs tribunals consistent en determinar que *“no ha lugar a la práctica de la prueba interesada, sin perjuicio de que se acuerde como diligencia*

---

⁵¹ STC 10-11-99

⁵² STC 126/2011 18 juliol (f.j. 13º)

⁵³ ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral*.

*final en el caso de que se repute necesario, debe ser considerada, desde la perspectiva del derecho a la prueba reconocido en el art. 24.2 CE, insuficiente.*⁵⁴

De la mateixa manera en que hem anat reiterant que aquest dret a la prova derivat de l'article 24.2 de la CE gaudeix, concretament per ser un dret fonamental i enquadrar-se en el títol I capítol II, d'unes garanties específiques per a la seva protecció, de la mateixa manera en que Isidre Moles expressa, la garantía dels drets fonamentals és l'element més important per a la seva efectivitat⁵⁵.

En aquest sentit, a continuació exposaré les vies existents per posar de manifest la vulneració d'una garantía constitucional ja que la Constitució Espanyola ha establert diverses vies per a protegir els Drets Fonamentals:

En primer lloc hi ha els recursos ordinaris que es troben previstos dins del procés a on s'ha produït la vulneració, aquesta és la primera via que s'ha d'esgotar.

En segon lloc trobem el recurs d' empara ordinari que consisteix en que qualsevol persona podrà recaptar la tutela de les llibertats i drets reconeguts a l'article 14 de la CE i la Secció I del Capítol II davant dels tribunals ordinaris, per un procediment que es caracteritza per ser preferent i sumari, és a dir, el procés es caracteritza per ser ràpid, que es tramita i es decideix amb celeritat, i gaudeix de preferència en la seva tramitació respecte als procediments ordinaris, ja que es tramita en posterioritat als altres temes ordinaris⁵⁶.

Seguidament trobem el recurs d'empara constitucional en que la Constitució Espanyola estableix la possibilitat d'acudir en empara davant del Tribunal Constitucional. La finalitat principal d'aquest recurs és establir una última i superior garantia per als drets fonamentals, i assegurar que aquest drets estiguin preservats o restablerts davant possibles violacions.

Finalment, una vegada esgotades totes les opcions que es preveuen, passem a les instàncies supranacionals, és a dir, es pot acudir al Tribunal Europeu de Drets Humans, Espanya ratifica el Conveni Europeu per a la protecció dels Drets Humans al 1979, més

---

⁵⁴ STC 131/1995 11 SETIEMBRE (F.J. 3º).

⁵⁵ MOLAS, Isidre, *Derecho constitucional*, Madrid (2009) Pág. 343. "los derechos fundamentales son lo que son su garantía"

⁵⁶ STC 81/1992

tard reconeix la competència de la Comissió Europe de Drets Humans i la del Tribunal Europeu de Drets Humans, així es crea una nova via de protecció dels Drets Fonamentals a Espanya⁵⁷.

7. CONCLUSIONS

El dret a la prova el reconeixem a l'article 24 CE i per tant, es tracta d'un dret de configuració legal ja que és el legislador el que intervé activament en la delimitació del contingut.

Entenent com a prova el conjunt d'actuacions que les parts tendeixen a aportar davant l'òrgan judicial els elements de convicció per a convèncer al Jutge o Tribunal ratificant la certesa dels fets al·legats.

Per entendre vulnerat el dret a la prova, és precís que la prova no admesa o no practicada s'hagi sol·licitat en la forma i moment legalment establerts, sense que aquest dret faculti per exigir l'admissió de totes les proves proposades, sinó només d'aquelles que resultin pertinents per a la resolució ja que en tal sentit, cal expressar que el dret a la prova no s'ha d'entendre de manera il·limitada ja que el dret a aportar els mitjans de prova pertinents i necessaris, no pot significar una submissió de l'activitat judicial a l'arbitrari impuls de les parts ja que és a l'òrgan judicial al que se li atribueix el criteri lliure per a decidir sobre la legalitat i pertinença de les proves proposades, que podran rebutjar de forma motivada quan considerin que no són rellevants per a la resolució final de l'assumpte litigiós. Així doncs, procedeix a denegar la prova per alguna de les següents raons: per la seva impertinença, fent referència a quan un mitjà de prova es proposa per acreditar un fet no litigiós; per la seva inutilitat, és a dir, quan la prova no és necessària; per prohibició legal, referint-nos als mitjans de prova obtinguts en violació de drets fonamentals o no ajustats als criteris legalment establerts; i per últim, per proposar-se en temps o forma inhàbils.

Tot i així, la constitucionalització d'aquest dret exigeix una interpretació flexible i amplia de la legalitat en ordre a afavorir la seva màxima vigència en que en conseqüència, els Jutges i Tribunals han de tenir en compte altres interessos també

---

⁵⁷ MOLAS, Isidre, *Derecho constitucional*, Madrid (2009) Pag. 354.

protegits per l'ordenament, tot i que siguin de rang inferior al dret consagrat en el precepte constitucional, com passa amb el principi d'economia, celeritat i eficàcia que presideix l'Administració de Justícia.

Referent a la titularitat del dret, es garanteix a les parts del procés l'aportació de les proves necessàries per acreditar els fets que serveixen de base a les seves pretensions dins dels autoritzats per al procediment en que podem expressar que el dret a la prova correspon a ambdues parts processals, tant a l'actora com a l'acusadora, com a la demandada o acusada.

En la càrrega de la prova conforme cada part ha de provar la certesa dels fets dels que ordinàriament es desprèn l'efecte jurídic i establir que s'haurà de tenir en compte la disponibilitat i facilitat probatòria de cada part, de manera que la càrrega de la prova s'imposi a qui raonablement tingui fàcil assumir-la.

A la pràctica, normalment la càrrega probatòria recau sobre el demandat, que és el que al·lega l'existència d'una obligació incomplerta per el demandat. En aquest mateix sentit, hi ha regles que poden alterar parcialment la càrrega de la prova i és quan en un procés s'acreditin indicis de qualsevol dret fonamental o tracte discriminatori, llavors correspondrà al demandat aportar justificacions objectives, raonables i suficientment provades de les mesures adoptades i de la seva proporcionalitat. Per tant, no parlem doncs d'una inversió de la càrrega de la prova en si ja que en sentit estricte serà el demandat el que ha de provar uns indicis de tracte diferent però quan aquests ja siguin provats, l'altre part serà la que haurà d'acreditar que aquell tracte no resulta discriminatori o lesiu per a un dret fonamental.

El dret a la prova no té un caràcter il·limitat i donada la seva naturalesa de configuració legal, el seu exercici s'ha d'acomodar a les exigències i condicions imposades per a la normativa processal.

Els dos límits que he ressaltat són la pertinença i la licitud de la prova en els quals correspondrà als òrgans judicials la decisió sobre la legalitat i pertinença de les proves proposades, que podran rebutjar de forma raonada i motivada quan considerin que l'obertura a la pràctica no són rellevants per a la resolució final de l'assumpte litigiós. En conseqüència, ha de ser imputable a l'òrgan judicial la falta de pràctica de la prova

admesa o l'inadmissió de les que siguin rellevants per a la decisió final sense cap motivació i amb una interpretació o aplicació de la legalitat arbitrària i no raonada.

Comentats el límits que contenen les proves, cal definir el procediment probatori començant per la proposició, admissió i per últim realitzant la pràctica de la prova.

Referent a la proposició i admissió, són les parts les que han d'aportar al procés els elements de convicció que considerin necessaris i per això, quan les parts hagin fet una al·legació necessitada de prova, hauran de proposar que s'admetin en el procés els elements que puguin ser utilitzables. En principi, l'admissió de proves no admet reclamació o protesta de cap tipus, tot i que aquesta regla general es trencarà quan per exemple, s'al·legui l'obtenció de mitjans probatoris violant drets fonamentals.

El dret a la prova s'ha d'exercitar dins del temps i sota la forma legalment previstes i per tant, el fet de que la prova hagi de respondre a una forma i termini legalment establert, comporta la necessitat de que el litigant perjudicat tingui una conducta totalment diligent i acurada per a complir en l'exercici correcte d'aquest dret.

El Tribunal Constitucional en reiterada jurisprudència ha expressat que el dret a la prova es troba lligat al de la defensa ja que el dret a la defensa no serà possible si s'impedeix a alguna de les parts el dret a aportar al procés els mitjans justificatius de les pròpies al·legacions o els que desvirtuen de la part contrària. Posició que podem reforçar atenent a la pròpia literalitat de l'article 24.2 CE quan empra les paraules “ per a la seva defensa”.

Una vegada admesos els mitjans de prova per l'òrgan judicial, passem a analitzar la forma en que s'aporten efectivament al procés els elements de convicció proposats per les parts en que en primer lloc, he analitzat de manera general i a continuació de manera més concreta cada un dels mitjans de prova que s'utilitzen en el procés laboral. Segons la regla general podem dir que tots els mitjans de prova admesos s'han de practicar; que hi haurà una àmplia intervenció judicial; que les proves s'han de practicar en l'acte de judici i per últim que hi ha amplitud en l'ús de mitjans probatoris. De manera més concreta, he anat explicant els diferents tipus de mitjans de prova que es fan servir, i són els següents: Confessió en judici o interrogatori de les parts; prova de testimonis o testifical; prova de pèrits o pericial; prova de documents o documental; prova

d'assessors i prova d'informes; reconeixement judicial o inspecció personal; i per últim, reproducció de la paraula, so i imatge.

Seguidament, s'haurà de fer una valoració de la prova practicada, en el sentit en que els mitjans probatoris que s'hagin practicat seran per a que es formi la convicció fàctica que després la sentència reflectirà en forma de fets provats. He mencionat els diferents sistemes de valoració de la prova en que hi trobem el sistema de lliure aplicació sana crítica i per altre costat el sistema de la prova taxada. En aquest sentit, correspondrà a l'òrgan judicial que hagi de dictar la sentència, valorar la prova i en base a ella fixar els fets provats. Destacar que tret casos legalment establerts i supòsits d'arbitrarietat manifesta, la valoració judicial de la prova no és revisable.

Per concloure, he expressat les diferents vies existents per posar de manifest la vulneració d'una garantia constitucional, és a dir, com es realitza el control. En primer lloc acudirem als recursos ordinaris previstos dins del procés on s'ha vulnerat la garantia, que serà la primera via que s'ha d'esgotar, seguidament podrem presentar un recurs d'empara davant del Tribunal Constitucional per a poder restablir possibles violacions del dret fonamental, i finalment podrem accedir a les instàncies supranacionals una vegada esgotades totes les opcions que es preveuen.

8. BIBLIOGRAFIA

- ALBIOL MONTESINOS, Ignacio; L, Carlos; MELLADO, Alfonso; BLASCO PELLICER, Angel; GOERLICH PESET, José M. *Manual de Derecho Procesal Laboral. Editorial Tirant Lo Blanc.*
- GONZÁLEZ DÍAZ, Francisco A.; *Los medios de prueba en el proceso laboral. Editorial Thomson Civitas. Estudios de Derecho Laboral.*
- PICÓ I JUNOY, Joan. *Las Garantías Constitucionales del Proceso. Editorial J.M.Bosch.*
- MOLAS, Isidre, *Derecho constitucional*, Madrid (2009)
- MONTOYA MELGAR, Alfredo; GALIANA MORENO, Jesús M.; SEMPERE NAVARRO, Antonio; RÍOS SALMERÓN, Bartolomé. *Curso de Procedimiento Laboral. Editorial Tecnos.*
- <http://www.westlaw.es>